

УДК 766.05

**ФОРМАЛЬНО-ТЕХНІЧНІ ДИСЦИПЛІНИ
ЯК ПРОПЕДЕВТИКА НА А КАФЕДРІ ДИЗАЙНУ НАОМА
ТИХОНІЮК О.В.**

Національна академія образотворчого мистецтва та архітектури, м. Київ
olena_olena@ukr.net

Анотація: Графічний дизайн має власні потреби та методи професійного становлення, ці особливості потребують окремого аналізу та методичного впорядкування. Йдеться насамперед про так звані Формально-технічні навчальні дисципліни – тобто базові навички в дизайні. Доцільність вивчення дисциплін ФОРТЕХу в процесі професійної підготовки графічного дизайнера є основною темою.

Ключові слова: формально-технічні дисципліни, пропедевтика, графічний дизайн, дизайн-освіта.

Вступ. Графічний дизайн сьогодні – це динамічна, мобільна, комунікативна система проектування. Вона затребувана і постійно розвивається, має величезний потенціал і арсенал засобів створення проектних образів і смислів. Сучасний графічний дизайн відрізняється своєю непередбачуваністю, зараз це не просто передача інформації за допомогою зображення, що є основною функцією графічного дизайну, це і експресивність, і функціональна обґрунтованість ідей і широкі декоративно-пластичні можливості для їх втілення. Однак опорою для цього арсеналу об'єктивних і суб'єктивних засобів втілення ідей є блок формально-технічних дисциплін (пропедевтика).

Результати. Шляхи розвитку дизайну та дизайнерської освіти досліджувалися за різними напрямками, серед яких можна виокремити: проектна культура та естетика дизайнерської творчості, дизайн як техноестетична система, методологічні та гуманітарно-художні проблеми дизайну, аналіз педагогічних програм ФОРТЕХу у 1924-1925 рр. у Київському художньому [1; 2; 3; 4]. Однак ці дослідники не вивчали питання доцільності вивчення майбутніми дизайнерми дисциплін, які було включено до ФОРТЕХу, не зважаючи на те, що був визнаний їх вплив на розвиток просторового мислення, експериментування.

Фортех, або ж Формально-технічні дисципліни – входили до освітньої програми Академії Мистецтв ще з часу її заснування у 1917 році. Вони були покликані надати студентам базові художні навички для подальшого їх розвитку на старших курсах. Подібну практику активно й вдало застосовували у Бухаусі

Пропедевтика (від грец. Προαίδεο - «попередньо навчаю») - введення в будь-яку науку або мистецтво, їх скорочений систематичней виклад у елементарній формі, підготовчий (попередній, вступний) курс, що передує більш глибокому детальному вивченню відповідної дисципліни. Розвиваючись протягом ХХ-ХХІ століть, даний курс давно перестав бути вступним, він є базовим у професійній освіті дизайнерів. Зараз він відображає глибинні взаємозв'язки між мисленням дизайнера і народженням об'єктів проектування, розвиває його абстрактно-асоціативне мислення. Метою запровадження блоку формально-технічних дисциплін на кафедрі графічного дизайну є оволодіння методикою, що забезпечує єдність понятійно-логічних знань, композиційного почуття, здатності до творчо активного ведення процесу проектного формоутворення; підготовка студентів до вивчення дисциплін професійного циклу.

Перші два роки навчання студенти виконують завдання і вивчають предмети по графічному дизайну, які входять у пропедевтичний блок предметів спеціалізації «Графічний дизайн» і власне після цього базового курсу студенти можуть працювати в будь-якому напрямку графічного дизайну. Велика увага приділяється різним способам графічної візуалізації. Важливим є набуття студентами аналітичного бачення форми й змісту предметного світу та навички методичного застосування засобів графічної виразності;

засвоєння засад об'ємно-просторового моделювання та конструювання на основі базових геометричних форм в узгодженні з властивостями матеріалу. Вимоги до подібних практичних завдань, зумовлені специфікою кафедри та особливостями професійної діяльності. В одній групі з такими завданнями перебувають курси з основи композиції та кольорознавства, однак вони також адаптовані до потреб графічного дизайну.

Висновки. Методична розробка блоку формально-технічних дисциплін спирається на багаторічний досвід викладання подібного напрямку у вищій школі, зокрема у НАОМА. Навчання Фортеху ґрунтується на базових та універсальних знаннях щодо художнього проектування. Ці теоретичні знання студентам необхідно поглиблювати і освоювати на практичних заняттях. Саме практичні заняття дозволяють втілити отримані знання в гармонійні композиції як площинних, так і об'ємно-просторових структур.

Список використаних джерел:

1. Даниленко В. Дизайнерська освіта України у Європейському контексті / В. Даниленко // Вісник Львівської академії мистецтв. Спецвип. — 1999. — С. 173—177.
2. Кашуба-Вольвач О. Д. Педагогічні програми з «Фортеху». Огляд авторських концепцій та їх аналіз / О. Д. Кашуба-Вольвач // Сучасне мистецтво: наук. зб. — Харків, 2008. — Вип. 5 — С. 191—211.
3. Кашуба-Вольвач О. Д. Українська академія мистецтва. Кн. 1. Історія заснування (березень – грудень 1917). Хронологія подій. Документи: монографія / О. Д. Кашуба-Вольвач; Інститут проблем сучасного мистецтва НАМУ. — Київ : «Фенікс», 2014. — 223 с.
4. Фурса О. О. Сучасні принципи розвитку дизайн-освіти в Україні / О. О. Фурса // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка . — 2012. — Вип. 63. — С. 149-153. — Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VZhDU_2012_63_30.